

Naast de interessante bezoeken werden er tijdens de nachtshift heel wat nieuwe vriendschapsbanden gesmeed.

De studiereis naar Tsjechië was top

Op 3 juni vertrokken 30 enthousiaste Groene Kringleden met een kleine maar fijne bus op achtdaagse studiereis naar Tsjechië. Pierre, onze immer lachende Nederlandse buschauffeur, bracht ons via een tussenstop bij een Duits landbouwbedrijf met Wagyrunderen naar Pilsen. Na een stevig ontbijt bezochten we een hopfarm, waar we uitleg kregen zowel van de lokale gids als van onze Poperingse hopboer Joost. 's Middags stond er een bezoek aan de brouwerij van Pilsner Urquell op het programma.

De dagen nadien volgde een heuse rondrit door Tsjechië. We bezochten o.a. een grote melkveecoöperatie, een jonge ambitieuze tuinbouwer, een innovatieve varkenshouder, een struisvogelboerderij, een coöperatie met akkerbouw en op de laatste dag een wijngaard. Het bezoek aan Zetor en Skoda was zeker ook de moeite waard.

Verder verbroederden we met SMACR, onze Tsjechische jonge collega's, gingen we wandelen in het Boheems paradijs en gingen we op citytrip naar Praag. Een zeer gevarieerd en boeiend programma dus, waar we verder in deze Stiel nog wat dieper op in zullen gaan.

Naast de interessante bezoeken werden er tijdens de nachtschift heel wat nieuwe vriendschapsbanden gesmeed en ook het tweedaagse verblijf in de bunker staat in de deelnemers hun geheugen gegrift. Terwijl zij nog nagenieten, zijn we met Groene Kring al volop bezig met de planning van onze volgende trip naar Californië. Heb je zin om mee te gaan? Hou dan zeker de Groene Kringwebsite en onze Facebookpagina in het oog.

 Genieten kan alvast op www.groenekring.be/fotoalbum.

Tomáš I. Fénix, een jonge Tsjechische landbouwer met een visie

“Tsjechische en Vlaamse boeren hebben dezelfde uitdagingen”

Tomáš (36), een Tsjech en vice-president van CEJA, is een goedlachse jonge landbouwer met een sterke mening. Hij houdt van een goed onderbouwde discussie en was dan ook laaiend enthousiast om tijdens onze reis een verbroedering te organiseren tussen Groene Kring en SMACR, de Tsjechische organisatie voor jonge land- en tuinbouwers.

Tomáš werd begin juli verkozen tot vice-president van CEJA, de Europese koepel voor jonge land- en tuinbouwers.

➡ **REMIE DEWITTE**
CONSULENT GROENE KRING

Begin juni was Groene Kring te gast in Tsjechië, hoe heb jij de verbroedering ervaren?

Tomáš: “Het was een zeer fijne ervaring. Ik hoop dat het bezoek aan de landbouwuniversiteit van Brno gecombineerd met een informatiemoment over de Tsjechische land- en tuinbouw en de werking van SMACR voor jullie Groene Kringleden een meerwaarde was. Zelf vond ik het gesprek met de jonge Vlaamse land- en tuinbouwers tijdens het avondeten het interessantst. Ik ben ervan overtuigd dat we, mogelijks via onze Europese koepelorganisatie CEJA, dergelijke verbroederingsactiviteiten vaker moeten organiseren.”

Welke zaken neem je mee uit de gesprekken met onze Groene Kringers?

Tomáš: “Zowel Tsjechische als Vlaamse jonge boeren moeten vaak dezelfde uitdagingen trotseren, bijvoorbeeld toegang tot grond en kapitaal. Vandaar dat het zeer nuttig blijft om vanuit een Europees gedachtengoed heel wat zaken te gaan benaderen en vanuit het Europees beleid de situatie voor de jonge Europese land- en tuinbouwers te verbeteren. Heel concreet was ik onder de indruk van de werking van jullie landbouw investeringsfonds (VLIF) en de manier waarop overnames in Vlaanderen ondersteund worden. We kunnen dit zeker als voorbeeld gebruiken in de gesprekken die we voeren met onze eigen beleidsmakers.”

Je bent zelf ook landbouwer, kan je ons wat meer vertellen over jezelf en je bedrijf?

Tomáš: “Samen met mijn partner baat ik een biologisch landbouwbedrijf uit in

Tsjechië is de vijfde grootste producent van hop ter wereld.

Pravice, een klein dorpje in Zuid-Moravië. We hebben 10 hectaren hoogstamfruitbomen met verschillende vruchten: appels, peren, perziken, kersen, amandelen ... Verder hebben we ook nog 35 hectaren wijngaard, akkerland en bos. We boeren in de droogste en warmste regio van Tsjechië. Zelf heb ik geen landbouwachtergrond, ik studeerde politiek, theologie en rechten.”

Was de keuze om biologisch te telen ideologisch gemotiveerd of eerder economisch?

Tomáš: “Ik ben er in de eerste plaats sterk van overtuigd dat we als landbouwsector nog verder zullen moeten verduurzamen. De gemeenschap verlangt dat van ons. Biologisch telen is voor ons bedrijf een manier om duurzamer te werken, maar ik weet dat dit niet voor alle Europese landbouwbedrijven het geval is. De biologische productietechnieken moeten in de toekomst zeker ook effectiever worden, ook deze sector evolueert. Onze klanten willen inderdaad meer betalen voor bio waardoor het plaatje ook economisch klopt.”

Hoe worden jullie producten op de markt gebracht?

Tomáš: “90% van onze productie gaat rechtstreeks naar de consument via een groenten- en fruitbox. We werken hiervoor samen met een externe organisatie”

“Ik was onder de indruk van de manier waarop overnames ondersteund worden in Vlaanderen.”

TOMÁŠ I. FÉNIX

De landbouw in Tsjechië: enkele kerncijfers

Tsjechië of de Tsjechische republiek scheurde zich in 1993 af van Slovaakse en werd in 2004 lid van de Europese Unie. Het land telt ongeveer 11 miljoen inwoners en is 2,6 keer groter dan België.

44% van de oppervlakte of 3,5 miljoen hectaren is landbouwgrond. Ongeveer 30% van Tsjechië is bos en dit aandeel stijgt jaarlijks ten koste van het akker- en weiland. De Tsjechische landbouwbedrijven zijn over het algemeen grootschalig, een overblijfsel uit de communistische periode.

75% van de landbouwgrond wordt gebruikt voor akkerbouw (granen, aardappelen, suikerbieten ...), een kwart is weiland. Tsjechië is verder de vijfde grootste producent van hop ter wereld. De hop vind je voornamelijk in de streek rond Pilsen. Daar werd in 1842 voor het eerst pils, de *Pilsner Urquell*, gebrouwen. Het aandeel biologische landbouw steeg in 2013 tot 6% van de totale landbouwgrond. Op vlak van veeteelt wordt er vooral melk- en vleesvee gehouden, maar je vindt er zeker ook varkens- en pluimveehouders. De (intensieve) veehouderij groeit opnieuw sinds 2016.

Slechts 2,2% van de beroepsbevolking of ongeveer 100.000 mensen werken in de land- en tuinbouwsector. Dit aandeel daalde tussen 2000 en 2016 met 40%. 17% van de actieve landbouwers en hun medewerkers zijn jonger dan 35 jaar. In 2000 was het aandeel jongeren nog 25%. De gemiddelde Tsjechische landbouwer of medewerker verdient 780 euro per maand (bruto), wat 80% is van het gemiddelde Tsjechische loon.

Bron: SMACR en landenweb.nl

die wekelijks zo'n 5000 dozen verkoopt. De samenwerking met dit familiaal bedrijf bezorgt ons heel wat flexibiliteit en zekerheid."

Wat is de grootste uitdaging voor jouw bedrijf?

Tomáš: "Naast de administratie, zal bij ons de arbeidsorganisatie de grootste uitdaging blijven. We komen vaak handen te kort om al het werk kwalitatief uit te voeren. We hebben twee personen vast in dienst en krijgen regelmatig hulp van familie en vrienden. Het is echter een uitdaging om goed personeel te vinden en vooral om ze te houden. Heel wat jongeren zijn niet geïnteresseerd in een job in de landbouw en zij die dat wel zijn, kunnen in West-Europa veel meer verdienen. We hebben op dat vlak de beste ervaringen met vrouwen ouder dan zestig jaar. Ze drinken niet, werken vaak nog hard en zijn trouw."

45 hectaren landbouwgrond is niet veel in Tsjechië, klopt dit?

Tomáš: "Gemiddeld telt een Tsjechisch landbouwbedrijf 170 hectaren grond, maar er is een groot verschil tussen kleine oude wijnboeren en grote industriële bedrijven met 2000 hectaren en meer".

Hoe zijn die grote bedrijven ontstaan?

Tomáš: "Na de val van het communisme werden oude bedrijfsgebouwen opgekocht door particulieren en de landbouwgrond ging terug naar de oorspronkelijke eigenaars. De nieuwe eigenaars onderhandelden vervolgens met de oorspronkelijke eigenaars van de landbouwgrond om zo de omvang van de grote staatsboerderijen te kunnen behouden. Heel wat eigenaars van die enorme bedrijven huren dus het gros van hun landbouwgrond."

Veroorzaken die enorme bedrijven problemen voor jonge land- en tuinbouwers?

Tomáš: "Het is zo dat niet alle gebruikers met evenveel zorg omgaan met de grond, daar het hun bezit niet is en de wetgever er weinig of niet op toeziet. Erosie en bodemmoeheid zijn bijvoorbeeld zaken die daardoor in Tsjechië vaak voorkomen. Veel jongeren zouden hun eigen grond liever zelf exploiteren, maar vaak zijn kleine percelen moeilijk tot niet bereikbaar omdat ze omsloten zijn en geen toegangsweg hebben. Om de toekomst van de familiale landbouwbedrijven in Tsjechië veilig te stellen, moet er werk gemaakt worden van een

herverdeling van de gronden, een betere pachtwet en een strengere regulatie van de aankoop van landbouwgrond."

Welke uitdagingen ervaar je als Tsjechische jonge landbouwer nog, naast de toegang tot grond?

Tomáš: "Net als voor heel wat collega's is omgaan met de klimaatverandering een immense uitdaging. We zullen onze bedrijfsvoering in de toekomst waarschijnlijk moeten aanpassen aan het veranderde klimaat. Zo zullen we nog meer bomen planten die beter bestand zijn tegen de droogte." ▶

“Net als voor heel wat collega's, is omgaan met de klimaatverandering voor ons een immense uitdaging.”

TOMÁŠ I. FÉNIX

Tijdens de verbodering tussen SMACR en Groene Kring kregen we uitleg over de landbouw in Tsjechië en de werking van hun jongerenorganisatie.

Dertig Groene Kringers trokken naar Tsjechië

“De bedrijven die we bezochten, waren stuk voor stuk de moeite.”

Iedereen is het erover eens. De Groene Kringreis was ook dit jaar weer een fantastische ervaring. Een toffe groep, interessante bedrijfsbezoeken en de nodige ontspanning zorgden voor een onvergetelijke week in Tsjechië. Hoewel de vermoeidheid op het einde toesloeg, maakten de deelnemers op de terugrit nog even tijd om onze vragen te beantwoorden.

© GK

© GK

© GK

◆ LENE CILLEN

CONSULENT GROENE KRING

Waarom wou je graag mee op studiereis met Groene Kring?

Evelien: “Ik wou er eens tussenuit en was ervan overtuigd dat we weer met een leuke bende zouden zijn. Daarnaast wou ik ook meer te weten komen over de landbouw in Tsjechië.”

Joris H.: “Ik heb mij ingeschreven voor het plezier, de ontspanning en om mensen te leren kennen. Door bedrijven te bezoeken in het buitenland leer je veel en verwerf je nieuwe inzichten.”

Tim: “Persoonlijk wou ik heel graag naar de fabriek van Zetor, plus ik was er zeker van dat we met een toffe groep zouden zijn.”

Wat zijn je algemene indrukken over de landbouw in Tsjechië?

Jan VK.: “Er zijn veel verschillende bedrijven, van zeer primitief tot zeer professioneel. Het communisme heeft hier duidelijk een grote impact gehad. De achterstand die hierdoor is opgeloo-

pen, wordt nu geleidelijk aan weggewerkt.”

Ben: “De moderne bedrijven zijn goed in orde. Ik verwachtte eigenlijk minder professionaliteit dus ik was aangenaam verrast.”

Rik: “Er zijn minder regels en controles en landbouwers krijgen veel steun van Europa. Ook zijn de bedrijven veel groter in oppervlakte en hebben ze grotere percelen.”

Wat zijn volgens jou de grootste verschillen of gelijkenissen met de landbouw in Vlaanderen?

Raf: “De teelten en gewassen zijn vergelijkbaar met die in België.”

Jan M.: “De grootte van de bedrijven is verschillend, er is meer ruimte en de werkkrachten zijn goedkoper.”

Jan VdK.: “Het viel mij op dat er weinig of toch veel minder familiebedrijven zijn in Tsjechië.”

Maaike: “Je hebt hier veel meer hectaren nodig om rendabel te zijn. In Tsjechië zijn er minder regels i.v.m. milieu, mest ... Vooral omdat ze er minder pro-

blemen mee ondervinden, in Vlaanderen werken we intensiever.”

Wim: “Ook in Tsjechië is toegang tot grond een knelpunt.”

Joris D.: “Net zoals bij ons wordt er hier gewerkt om het imago van de landbouw positief te beïnvloeden.”

“In Tsjechië zijn er minder regels en controles. Ze krijgen veel steun van Europa. Ook zijn de bedrijven veel groter in oppervlakte en hebben ze grotere percelen.”

RIK DEWOLFS

Alexander: “In Tsjechië zijn er ook jonge, dynamische boeren die de kans grijpen om het anders en beter te doen. Ze hebben hier ook een jongerenvereniging.”

Welk bedrijf of bedrijven vond je het interessant om te bezoeken en waarom?

Wim: “De varkensboer met biogasinstallatie en kruidenserre vond ik het interessantst. Optimalisatie via een gesloten keten was in zijn ogen belangrijker dan schaalvergroting en dit werd ook goed toegepast. Het was een interessante verteller, die ook met veel innoverende zaken bezig is (zoals de algenteelt). Skoda vond ik ook de moeite, ik had nog nooit assemblage gezien.”

Joost B.: “Omwille van persoonlijke interesse en omdat ik mijn eigen kennis kon uitbreiden, vond ik het hopbedrijf het interessantst. In Tsjechië wordt dit veel meer geteeld dan in België, dit bedrijf alleen al had bijna evenveel hectaren hop staan dan het aantal dat er in

Wist-je-dat

- Als je links kijkt, je rechts niets kan zien?
- Tsjechische meiden anders kussen volgens Nick?
- Dat we in Tsjechië een nieuw soort café gevonden hebben: het YouTubecafé?
- Raf & de Joosten vanaf nu te boeken is voor entertainment op al uw feesten?
- Remie plooit en roept om zijn mama op het einde van de week?
- Joost G. zijn professionele inbraak-kunsten liet zien, nadat de sleutel op de kamer vergeten werd?
- De buschauffeur altijd voorrang heeft in het verkeer, ook op trams?
- Tim versiertherapeut was? En dit werkte bij Joris H. en Nick?
- Jan VK. en Koen nummers één zijn in boomzagen? Alle bomen in Tsjechië 's nachts geveld werden?
- De nachtschift een topteam was en hoog rendement haalde uit hun werk? De Tsjechische horeca niet te klagen heeft?
- Minstens een derde van de deelnemers toegaf Remie te willen kussen? Hieronder maar twee vrouwen?
- Evelien graag wil dat Groene Kring een werkgroep loopvogels opricht?
- Ze in Tienen ook gewoon Duits spreken, maar met een raar accent?
- De vrouwen niet meer uit de kooi konden?
- Raf de hele reis heeft gefilmd met zijn bodycam?
- Een gasmasker nuttig kan zijn na een avondje stappen?
- Dat er in Tsjechië veel serres voor kabouters staan? Deze bij ons beter gekend zijn als zonnepanelen?

“Je leert altijd door te babbelen met collega's, ook al gaat het over een andere sector.”

KRISTOF DE BOECK

We bezochten onder andere 'Farma Ráječek', een tuinbouwbedrijf in Brno.

☞ België geteeld wordt. Skoda vond ik een unieke kans. En tot slot de rondleiding in Praag, dit is een mooiere stad dan ik verwacht had.”

Kristof: “Op de eerste plaats staat voor mij het varkensbedrijf omwille van het management en de visie erachter. Ik heb ook een zeer interessante conversatie gehad met de slaboer. We hebben wat knowhow kunnen uitwisselen, plus ik vind het knap dat hij durft investeren in een nieuwe teelt (tomaten). En tot slot de struisvogels, je kreeg echt een antwoord op al je vragen.”

Maaïke: “Het bedrijf in Duitsland met de Waygu runderen was interessant om te zien, ook hun insteek naar thuisverkoop toe. Het melkveebedrijf met Fleckvieh en Brown Swiss runderen vond ik ook de moeite. We hebben thuis gelijkwaardige runderen, dus het is boeiend om te zien hoe het er hier in Tsjechië aan toe gaat.”

Koen: “In mijn top vijf staat Zetor, Skoda, het slabedrijf, de struisvogels en het varkensbedrijf met biogasinstallatie. De eerste twee omdat ik het nog nooit gezien had en de laatste drie omdat zij een zeer interessant verhaal brachten.”

Zou je een landbouwer willen zijn in Tsjechië?

Fabian: “Ik zou wel nutritionist willen zijn bij Vital Tech.”

Kathleen: “Nee. De bedrijven zijn zo groot dat iedereen zijn eigen werk heeft, maar dan geen kennis heeft van de andere zaken op het bedrijf. Anderzijds

zijn er wel meer groei- en subsidie-mogelijkheden.”

Filip: “Ja, ik zou wel akkerbouwer willen zijn in Tsjechië vanwege de grote percelen.”

Nick: “Ik zou het zien zitten om hier melkvee te houden, er is ook nog veel groei mogelijk. Maar ik zou, denk ik, wel moeite hebben om te emigreren.”

Kristof: “Ja en nee. Ja, voor het areaal en de mogelijkheden. Nee, voor de arbeidskrachten (onproductief) en je moet goed zijn in verkoop.”

Rik: “Ja, melkvee en akkerbouw. Er is geen probleem voor de mestafzet en er kan goedkoper gewerkt worden.”

Heb je iets geleerd van je medereizigers?

Timothy: “Ja, van Joost B. over de hop-teelt. Het was interessant dat hij mee de uitleg deed op het hopbedrijf. Ook van Kristof heb ik veel opgestoken over de teelt van sla.”

Ben: “Ja, Joris H. heeft mij veel kunnen vertellen over vlas, hier wist ik nog niet zoveel over. En van Jan VK. heb ik ook iets bijgeleerd over vleesvee. Eigenlijk heb ik van iedereen wel iets geleerd.”

Kristof: “Ja, je leert altijd door te babbelen met collega's, ook al gaat het over een andere sector. Tijdens de nachtschift gaf Tim ook een cursus vrouwen versieren.”

Evelien: “Ja, het is heel interessant wanneer de andere deelnemers vragen stellen aan de bedrijfsleiders. Ze hebben soms een andere kijk op de zaken

en stellen andere vragen dan je zelf in gedachten had. Hierdoor wordt er op bepaalde onderwerpen nog dieper ingegaan.”

Welke inzichten neem je mee naar huis?

Filip: “De mogelijkheden van algen ter vervanging van antibiotica, ik ben alvast benieuwd naar wat er nog uit het onderzoek komt.”

Jan VdK.: “Groei is belangrijk, je moet je verdienmodel zelf zoeken op basis van wat er het best bij je bedrijf past.”

Stijn: “Het idee van circulair produceren. Het idee ‘niet uitbreiden maar verduurzamen’, is ook in Tsjechië aanwezig.”

Alexander: “De efficiënte verwerking van reststromen en de duidelijke opdeling tussen de verschillende bedrijfstakken neem ik mee. Ook de samenwerkingen met organisaties buiten het eigen bedrijf vind ik interessant.”

Jan VK.: “Ik heb een nieuw idee opgedaan voor een systeem om de melkflessen van de kalveren uit te spoelen.”

Joost B.: Ik heb nu extra motivatie om uit te breiden. De hopbedrijven in Tsjechië werken allemaal met personeel en het draait goed. Daarnaast denk ik dat de stallen goedkoper kunnen bij ons.”

Rik: “Er zit meer potentieel in de korte keten dan ik dacht, het is het waard om de mogelijkheden eens te onderzoeken voor mijn eigen bedrijf.”

Welk was, naast de bedrijfsbezoeken, voor jou het meest memorabele moment van de reis?

Toine: “De nachtshiften, vooral het café-bezoek de tweede avond dat we in de bunker sliepen.”

Joost B.: “De zon zien opkomen in Tsjechië. Mijn zangtalenten bovenhalen op de partybus en op café, heel de groep zo enthousiast zien daardoor, met verlies van stem tot gevolg.”

Jolien: “De bunker! Een hotel met zo weinig comfort heb ik nog nooit gezien. Desondanks is het wel een tof verhaal.”

Tim: “Bij Zetor, de foto op de tractor met de gids.”

Wim: “De match België-Tsjechië (2-1), met afterparty in een bar/kelder waar er Youtube was. Ook de overnachting in Brno in de bunker wordt niet vergeten.” ▶

Tiber bedrijfsboekhouding

Laat je cijfers spreken

BOERENBOND

Ontdek de voordelen voor jouw bedrijf.
Vraag een gratis demo aan. www.boerenbond.be/tiber

Een tablet voor de beste chauffeur

op de Werktuigendagen in Oudenaarde

Ben je tussen 10 en 36 jaar, kom dan je sleutel afhalen aan de stand van Boerenbond-Groene Kring (nr. 103) en waag je kans in een behendigheidsproef.

127982M103P1

Agro
Campus

Groene
Kring

BOERENBOND
rouw aan land- en tuinbouw